

χής. Τα περισσότερα έργα τους ίσως τα σήμερα κυκλοφορούσαν μυστικά, κ' έτσι μείνανε άγνωστα στο μεγάλο Ρούσσο κοινό. Βέβαια, οι περισσότεροι μορφωμένοι Ρούσοι, στα φοιτητικά τους χρόνια, τα ρουφούσανε λαίμαργα στις, έτσι νάν τις πούμε, μυστικές «απόγειες» εκδόσεις, καλυπτομένα, καμιά φορά και κακοαντιγραμμένα. Έτσι μαθαίνε σιγά σιγά και κρυφά ή Ρούσσοι νεολαία την αληθινή, ζωντανή κ' επίσημη ιστορία της πατρίδας της. Σήμερα, στη σκεπτική λευτεριά που με τη βία απόκτησε ο Ρούσσο λαός, άρχεται απ' αυτά «απόκρυφα» έργα βγήκανε σε φανερές εκδόσεις, αν και παλι μόλις βγεί κανένα τέτοιο «απαγορευμένο» βιβλίο, σε δυο τρεις μέρες άστυνомία και λογοκρισία αρχίζουν να το κατασχέτουνε.

Δώ και λίγες βδομάδες βγήκε σε κομψό βιβλιοράκι ένα ανέκδοτο πεζό ποίημα, «Τό Κατώφλι», του Ίβαν Τουργένιεφ, ένα από τα ζετήματα μαργαριτάρια του μεγάλου Ρούσου συγγραφέα. Μία τέ λίγες μά χτυπητές γραμμές ζουγκρίζει υπέρλαμπρα τη μυστική εκείνη έκσταση, με την οποία οι άθρησκοι, στην πιο λαμπρή περίοδο της ζωής τους, πετούνε λύτερα μακριά της τό ποτήρ, της χαράς και της απόλαψης, για να πάρουν τό δρόμο του πόνου και του μεγαλύτερου μαρτυρίου που μπορεί κανείς να φανταστεί, για να παρηγοηθούν για πάντα, στο όνομα της Άληθειας και της Δικαιοσύνης, πατέρα, μάνα, αδέρφια, άντρα, γυναίκα, παιδιά.

Στην πρώτη πρώτη γραμμή των αγωνιστάδων της Λευτεριάς θάνατωσάνε κανείς τη Ρούσσα, είτε κορίτσι, είτε μάνα, και χτές και σήμερα, στον καιρό τώ «Δεκαεβριστών» (στα 1898), πρό δυο μήνες στις μεγάλες ταραχές της Μόσκας, και σήμερα ακόμα στα διάφορα παναστατικά κομιτάτα και στο γενικό εργατικό σηκωμό.

Και μέσα στην πινακοθήκη τώ γυναικείων τύπων του Τουργένιεφ, ή ήρώισσα που παρουσιάζεται στο «Κατώφλι» είναι μια αληθινή αποθέωση της Ρούσσας γυναίκας. Να τό έργο:

ΤΟ ΚΑΤΩΦΛΙ

Βλέπω ένα πελώριο χέριο. Στο μπροστινό ντουβάρι μια πορτίτσα άνοιχτή. Πίσω απ' την πόρτα πηχτό σκοιάδι άλλώνεται.

Στό κατώφλι στέκεται μια κόρη, μια Ρούσσα κοπέλλα. Παγωνιά σκορπιέται απ' τό σκοιάδι και μαζί

με τό κρού ρέμα, βγαίνει από κει μέσα, απ' τα βάρθη, μια οβυσμένη άργιά φωνή.

—Ω σό, πού θέλεις να προάσεις αυτό τό κατώφλι, ξέρεις τί σε καρτεράει μέσα;

—Ξέρω! άπαντάει ή κοπέλλα.

—Κρού, πείνα, μίσος, περιγέλιο, περιφρόνηση, φυλακή, άρρώστια, πόνος, μορσεί και θάνατος.

—Ξέρω!

—Μοναξιά και λημοσύνη!

—Ξέρω! Είμ' έτοιμη. Είμαι πρόθυμη νάν τα δεχτώ όλα τό μαρτύρια, όλους τους πόνους!

—Κι όχι μόνο απ' τους δικούς, μά κι από τους συγγενήδες και τους φίλους σου;

—Ναι... Κι απ' αυτούς.

—Είσαι πρόθυμη να θυσιάσεις;

—Ναι!

—Νά θυσιάσεις δίχως νάν τό μάθει κανείς, δίχως κανείς νάν τό γνωρίζει πώς θά θυσιάσεις και δίχως κανείς να μορσέσει ποτέ να μνημονέψει τ'όνομά σου;

—Δέ μου χρειάζονται ούτε συχαρήκια, ούτε συμπόνια. Καμιά δόξα δέ μου χρειάζεται.

—Είσαι έτοιμη ακόμα και κακούργημα να κάμεις;

—Η κοπέλλα έσκυψε τό κεφάλι της.

—Είμαι έτοιμη και για κακούργημα.

—Η φωνή σόλασε, μά σέ λίγο ξανακούστηκε.

—Ξέρεις πού άργότερα μορσείς να χάσεις την πίστη σου σ' ό,τι πιστεύεις σήμερα και μορσείς άξανα νάν τό νιώσεις πώς έκαμες λάθος και θυσιάσες άδικα τών άδικων τό νιάτα σου;

—Τό ξέρω κι αυτό, μά θέλω να μπώ!

—Έμπα!

Κ' ή κοπέλλα διάβηκε τό κατώφλι κ' ένα βαρό παραπέτασμα την έκρυψε.

—Θεότρελλή! άκούστηκε μια φωνή.

—Άγία! άκούστηκε μια μεγάλη βουή χιλιόφωνη.

*

Άγιοι, να πούμε και μείς για τα γενναία παληκάρια, άγώρια και κορίτσια, που με τη ζωή τους και τό αίμα τους χαραζάνε τό δρόμο της Λευτεριάς και της Δικαιοσύνης για τα 130 μιλιούνια άθροπινες ψυχές που βασανίζονται στη μαύρη νύχτα της Τυραννίας και Σκλαβιάς.

Δόξα στους πολεμιστάδες της Ίδέας. Κι αν πέφτουνε νικημένοι—πάντα νικούν.

Μόσκα 12 του Μην 1906.

ΜΙΧ. ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΝΗΣΙΩΤΙΚΑ ΔΗΗΜΑΤΑ

V

ΤΟ ΚΟΧΙΑΙ

Ο τραγουδιστής με βυθισμένο τό μάτι του στο βύθος της Άκρογιαλιάς.

Ω τήν Ήσκιεή τήν άκρογιαλιά· ποτές ο Ήλιος δέν τήν είδε· σάν χάρις και σάν σπηλιά.

Έκει οι θαλασσινοί τώ κούφιου κόσμου Ήσκιο, πότε κοιμούνται ξαπλωμένοι στην άτάραχή της άγκυλιάς, πότε στήνουν δαιμονικό χορό, σκιρτώντας με τ' άφρισμένα κύματα ως στην κορφή τών απότομων βράχων...

Εδώ, τέτοια στιγμή, ο τραγουδιστής, ο χλωμός τραγουδιστής, με βυθισμένο τό μάτι του στο βύθος της Άκρογιαλιάς· είδω σάν απόκοσμος Ήσκιος, παραπονεμένος για τών αδερφών του, τών άλλων Ήσκιων, τόν άλλόφρονο χορό, εκατότανε αποτραβηγμένος άπάνω εκεί στην απόκρημνη άκρογιαλιά.

Και είτανε νύχτα· νύχτα δίχως φεγγάρι, μαύρη νύχτα...

Σιγά σιγά όλα έπαψαν και οι θαλασσοί έσώπασαν· και ο Φλόισθος πιά δέν άκουγότανε· σάν ύπνος, σάν άπακρωμα όλων τών στοιχείων· είδος βαρείας γαλήνης.

Τώρα μόνον εκείνος εκεί, ως τού Άπειρου ή σκοτεινή έκταση...

*

Κάποιος τότες ήχος άκούστηκε· κάτι σάν τραγούδι τριζονιού, κάτι σάν ήχος κιθάρας από δάχτυλα πρωτόμαθου κιθαριστή.

Τί να είτανε τό παράχορδο εκείνο τερέτισμα; Είχε κάτι από στεναγμό και κάτι από τρεμάμενο γέλι· άλλόκοτη φωνή· μήτε ανθρώπου, μήτε πουλιού, και ανθρώπου και πουλιού.

Και ο Τραγουδιστής σάν από βαθειά νύκνη άργοξύπνησε, λές, στού ήχου τό άργολάλημα.

Θωρεί γύρω του, στέκεται προσεχτικός· ψάχνει τα στήθη του· θαρρεί, πώς μέσ' από τα σπλάχνα του άνέβαινε της καρδιάς του ο παλμός—τόνος και στεναγμός— παραλάλημα της ψυχής του...

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΔΗΗΜΑΤΑ

Η ΑΣΠΡΗ ΓΕΝΙΑ

Του Άλέξη Παλλάν

A'.

«Έσύ στάσου μακριά όρθός και κοίτα με στα μάτια μέσα ώσπου να λιγωθώ και να πάρει χώμα ή πλάτη μου· έπειτα θά καμωθώ πώς κοιμάμαι και ζύγωσε να μου κόψεις τό γλυκόνειρο μου που θά μέχει σα μαγεμένη. Σεκούμπωσε κρυφά τόν όρθωμένο κόρφο μου και κάμε πώς ρογιάζεις: θά σου τινάξω δυο γερές παταριές που νανάψουν τα μάγουλά σου σάν τό σίδερο και να βουγκανούν τάφοτιά σου σάν καμπάνες ίσα με ταχιά τό βράδι...», παίζει τα χείλια ή όμορφη γυναίκα καθόμενη τανάκουκουργα στη ρίζα μιάνης γλυκομηλιάς, κοντά στην άκροποταμιά.

Μέσα στη λάβρα του δειλιού ο κοντός καμπίσιος με τό ήλιοψημένο πρόσωπο, σάν ένα καρβέλι, ξεκαρδίζεται στα γέλια, κουνάει τα μελαψά του χείρια και τανιέται αγνάγια της στα νύχια για να ισιάσει σάν τό κυπαρίσι. Μά σέ λίγο άστοχάει τό παιγνίδι που άραδάει ή Φώτω και κοντοζυγώνει στον ήσκιο της.

«Κάλιο να πάρω κ' εγώ λίγο δροσερό κατάψυχο ξαπλωμένος είδω μπροστά στα πόδια σου, πέρια να ξεροκαίωμαι σάν τή βρίζα του κάμπου. Περπατούσα πεζός απ' τα χαράματα και κεντούσα τα φορτωμένα μουλτρια για να φτάσω λίγο μέρα και να σε συντύχω.—Θά με κλωστήσεις, γελαδούλα μου;...»

Και ξεφλουδίζει βιαστικά ένα χοντρό και μελανό σύκο για να τό στουπώσει μες τό ροδινό στόμα της μυλωνούς που σείεται και μαζώνει τα πηχτομένα σάλια.

«Έλα γλήγορα!.. Ός ποτές θά καθήσεις με μένα, καλέ μου;», ρωτάει και μασάει.

«Ίσα με νάρθει ο Χάρος να με ξυπνήσει. Μακαρίτης θά γένω από τα τώρα για τόν άλλο κόσμο. Άχ, νάχα κ' ένα ποτήρι ραφανιώτικο κρασί που να μπαίνει ή μύτη μου μέσα για να μη ζημιώνουμαι!..»

«Όχι! Θά σε κεράσω εγώ με τό σταμνί μου...».

Η παιγνιδιάρια γυναίκα πετάει όμπρός τόλοστρόγγυλο μούτρο της κι ο Βάγιος Χαδούλης της κολνάει σταβρωτά φιλήματα στα μηλομάγουλα και στο λαιμό. Σάν άλλωνει κατόπι τα ξερόχερα να τήν κορφολογήσει, πετχενεται εκείνη σάν την άκριδα πάνω· άφτός δοκιμάζει να τήν κρατήσει από τη χαμηλοζωσμένη ποδιά και μόνο μία λουρίδα τού απομνήσκεει στα δάχτυλα ξεσκισμένη. Άρχινάει να τρέχει φρενιασμένη στην άκροποταμιά με κάτι σκεπασμένα γαργαρόγελα που μοιάζουνε σάν τό κρούσταλο νερό που σπάζει άπάνου σε μάρμαρο.

Κοντά της ο Βάγιος σέρνεται πάγάλια στις κτρινασμένες φτέρες ανάμεσα σάν τή χελώνα. Τό λιοπύρι τόν βαράει κατακέφαλα και γυρίθει να βρει κανένα απόσκιο δροσερό· άγρικαίει όμως τώρα τη συχωριανή του νάνοίγεται τνάσκειλα μέσα στην πυρωμένη άμουδιά που βουλιάζει, με τις απαλάμες δεμένες πίσω στο σβέρο, και να κοιτάζει τα πουπουλένια σύνεφα που σκαρφαλώνουνε στις κυματιστές ράχες τού Έλυμπου.

«Γιά, χαρά σου!», ρωτάει εκείνος. «Θά με ψήσεις πάλε...».

«Άκου με, Βάγιο...Νά πιάσεις σίγουρη δουλιά. Θά σε πλακώσουν άβρο μάβρες μέρες και γεράματα.

Του έφάνη, πως κάποιος ρυθμός νοσταλγίας έβγαινε μίς' από τών βράχων τó χάος.

Έθάρρεψε, πως εκείνος ό ήχος είταν τού βυθού φωνή, φωνή—ίσως—ένός που πνίγηκε και που τού απόμεινεν όλοζώντανος ό στεναγμός κάτι από τή ζωή του, που δέν έμπόρεσε να πάρει μαζί του, στών βυθών τήν άμίλητη γαλήνη...

Και τώρα κλαίει, κλαίει ό χλωμός τραγουδιστής...

Και τó φώς τής Ημέρας έρχισε να χαράζει τις πρώτες του γραμμές...

Και όμως άκούει άκόμη, κάτι άκόμη άκούει και πρós τó χάος ρίχνοντας μιά του ματιά, δακρυσιμένη τώρα ματιά, σηκώνεται να φύγει...

Τό πόδι του βαρύ κάτι θρυφαλλίζει, κάτι σαν κρυσταλλωμένον άφρό, και κάτι σαν άφρόχρωμο φαρφουρί.

Είταν ένα κοχίλι.

Σπέσιος, Μάης 1906.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

Ο ΊΨΕΝ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

«Πόσο ή ζωή μου μπορούσε να είταν ώραία και πως έγω σπατάλησα τις μέρες μου. Τώρα καταλαβαίνω ότι ό καλλιτεχνικός μου ρόλος δέν είχε καμιά σημασία, δέν άγκάλιασα τά όνειρά μου, κούφιος είταν ό λαχτάρες μου. Στή θέση όλων αυτών έπρεπε να μπει ή ζωή, μονάχα ή ζωή. Έπρεπε να ζήσω μέσα στού ήλιού τó φώς κι' άνάμεσα σ' όλες τις όμορφίες τού κόσμου· αυτό θά είτανε χίλιες φορές καλύτερο παρά να περνάω τή μέρα μου σ' ένα κρύο και υγρό δωμάτιο και να έξαντλούμαι σκαλίζοντας τó μάρμαρο. Άλλοίμονο, τώρα είναι πιά άργά, δέν καταλαβαίνουμε τó άδιόρθωτο παρά αόταν έμεις ό νεκροί ξυπνήσουμε» για μιά στιγμή».

Αυτά λέει ό εξακουσμένος σ' όλη τήν Ευρώπη γλύπτης Rubek στο δραματικό έπίλογο τού Ίψεν και μ' αυτά τά λόγια κλείνει τó έργο του ό πεθαμένος τώρα πιά κοσμοδόκωστος συγγραφέας, άφού πολλά χρόνια έμεινε βυθισμένος στο έργο του, νεκρός για κάθε

έλλη κοινή άπόλαψη. Άν από τή μιά μεριά ό καλλιτέχνης μεθεί με τήν πιτυχία του, από τήν άλλη μεριά ό άνθρωπος που βλέπει να ζυγώνει τής ζωής του τó τέλος λυπάται που όλη τή δύναμή του, τή νιότη του, τή σκόρπισε για τó καλό τών άλλων και δέν τού έμεινε καιρός κι αυτός να ζήση σαν τούς άλλους ανθρώπους.

Είναι ή πρώτη φορά και ή τελευταία που ό ποιητής άφίνει να τού φύγη ένα παράπονο στο κύκνειο αυτό τραγούδι του.

Αυτή είναι ή αλήθεια, ή μεγαλοφυία είναι δώρο που έχει πολλά βάσανα. Ό Ίψεν πολλά ύπόφερε και πάντα από τή νεότητά του ακόμα είταν από τόν κόσμο τραβηγμένος και παραδομένος στις μεγάλες του σκέψες που παράκαιρα είχαν αυλακώσει τó μέτωπό του. Είταν ό μεγάλος έρημίτης, ζούσε έξω από τήν κοινωνία και με τίποτα ποτέ δέ δέθηκε, ούτε με σχολές, ούτε με κλίκες, ούτε με κόμματα, αλλά ούτε και με τά μεγάλα βιβλία, γιατί πολύ λίγο διάβασε στή ζωή του. Όλη τή νεώτερη φιλοσοφία τήν ήξερε περισσότερο από τή συναναστροφή τών σπουδαιών άντρών στις διάφορες Ευρωπαϊκές πόλεις που ταξίδεβε παρά άπ' τή μελέτη τών βιβλίων. «Αυτά που μπορεί να μάθη κανείς άπ' τά βιβλία τάμαθα» φωνάζει ό Falk στο δράμα του «Η κωμωδία τού έρωτα».

*

Έργαζότανε όμως άδιάκοπα ξετυλίγοντας τή δική του ψυχή με τή σκέψη, όχι μονάχα στο γραφείο του μ' και στο καφφενείο και στον περίπατο στο καφφενείο πρό πάντων όταν μελετούσε με ιδιαίτερη φροντίδα τις κινήσεις τών ανθρώπων. Κάθε μέρα πήγαινε στο καφφενείο, όπου τού κράταγαν ένα ιδιαίτερο τραπέζι· οι φίλοι του περνούσαν χωρίς να τόν χαιρετήσουν για να μη τόν ζετραβήξουν από τις σκέψες του. Κάποιος νέος συγγραφέας μονάχα συχνά τόν άνησυχούσε με τις κρυβέντες του· ό Ίψεν είταν πολύ εύγενής, ώστε να μη τού δώση να τó καταλάβη και τόν άνεχάτανε. Μιά μέρα όμως παραπονήθηκε στο βιογράφο του Paulsen μ' αυτά τά λόγια: «Αυτός ό άνθρωπος φαντάζεται ότι έρχομαι στο καφφενείο για να πιώ μπίρα, ή αλήθεια όμως είναι πως έργαζομαι τρομαχτικά, βλέπω πως οι διάφοροι τύποι πρέπει να γενιούνται στα έργα μου».

Γι' αυτό κάθε έργο έχει και σημαντικές για τούς ήθοποιούς δόητες, όπου σημειώνει και τήν παρα-

μικρότερη κίνηση και φτάνει να λήη και τί χρώμα ρούχα πρέπει οι ήθοποιοί να φοράνε και τί είδους κόψη πρέπει αυτά ακόμα να έχουν. Τό ίδιο και τά σκηνηκά του, έχει μιά τέτια ακρίβεια στην περιγραφή και σου δίνει μιά σκηνοθεσία τόσο άνεχολη με τή δράση, που σε κάνει να θυμάσαι τόν Ίψεν όταν στα κάτα του ήθελε να γίνη ζωγράφος.

Άλλά αν και δέν έγινε, πάντα τού έρρεσε ή ζωγραφική, πάντα μίς' τó γραφείο του είχε εικόνες μεγάλων ζωγράφων τής αναγέννησης. Όταν είτανε παιδί τού έρρεσε να ζωγραφίζει ανθρώπους, να τούς κόβη με τó ψαλίδι και να τούς κολάη σε χαρτόνι, και έτσι έφτιανε ένα όλοκληρο μπουλουκι που οι μισοί στεκόντουσαν από τή μιά μεριά με έκραση χαρτός, κι' άπέναντί τους οι άλλοι μισοί με τή λήπη άποτυπωμένη στή μορφή. Είταν τά πρώτα βήματα τού σκηνοθέτη τού θεάτρου τού Bergen και τής Χριστιανίας μετά. Όταν μεγάλωσε τó ίδιο λές κι' έκανε, έπαιρνε τούς ανθρώπους από τήν πραγματικότητα και τούς κολλούσε άπάνω στή σκηνή. Μόλις έκανε τήν πρώτη στο μυαλό του σύλληψη για ένα δράμα, έρχιζε να ψάχνη να βρη στή ζωή τά πρόσωπά του, ακόμα και τις πράξεις τους· έξαφνα τόν βλέπουμε να γίνεται φημεριδοφάγος και μ' άφηνη ούτε τήν τελευταία σελίδα τών έφημερίδων άδιαβάστη, μήπως βρη και εκεί κάτι τι χρήσιμο.

Γι' αυτό βλέπουμε στα δράματά του τά πρόσωπα να μιλάνε άπλά και φυσικά και δέ βρίσκουμε ποτέ τίποτα τó έκπληκτικό που μπήκε στο διάλογο έτσι επίτηδες για να φαντάζη τους θεατές, όπως κάνουν πολλές φορές οι άλλοι δραγατικοί. Άκόμα και στα συμβολικά δράματά του ξέρει τόσο καλά να ντύνη τó σύμβολο με τήν πραγματικότητα και τήν ιδέα με τή δράση, ώστε καταφέρνει μέσα σε διαλόγους γοργούς και φυσικούς που δέν ξεφεύγουν από τής καθημερινής ζωής τις άνάγκες να υποβάλη στο θεατή τήν κυρίχη του δράματος ιδέα σε όλες της τις άλλοτροπικές μορφές.

Μπορεί να πη κανείς ότι ό συγγραφέας άνακατέβει τó σύμβολο και τήν ιδέα με τή ζωή και τά ζυμώνει με τις διάφορες τής ζωής περιπέτειες, ώστε ό θεατής μέσα στο ενδιαφέρο του για τά πρόσωπα που ενεργούν και πάσχουν να μη βλέπη μονάχα πού πηγαίνουν και που τούς φέρνουν οι διάφορες άνάγκες με τά χαρακτήρα τους πράξεις, αλλά μέσα στην πραγματικότητα να ανακαλύπη τó σύμβολο και μέσα

Καίτα να φτιάσεις κανέναν κόμπο. Μή χασμουριέσαι!»

«Θέλω ναχω όσο μπροά λιγότερο φορτίο. Έτσι τó πετάω χάμου πιο έρκολα και παραδίνουμαι σε σενα και στο Χάρο, άμα θελήσω...»

«Δέν π'ες να χαθείς, λέω έγω, που θά κάμεις προκοπή έσύ...», άψιώνει μιά στιγμή ή ούρμασμένη γυναίκα και τ'ανοιχτοπράσινα μάτια της φεγγαβόλουνε σαν τή φλόγα μέσα στο μάβρο καπνό που τόν άνακατώνει ό άνεμος.

«Έλα να σε βάλω στην κούνια για να σε λιχνίσω άπάνω από τó ρέμα»

«Σκασίλα είσαι...»

«Τά στεφανωτά σου φρυδιά μέχουν παρατορισμένο... Μή χολοσκάνεις, γλήγορα θά γεράσεις...», λέει ό καμπίσιος και στεκεται όρθός από πάνου της τώρα.

«Πρώτα έσύ που γυρνάς μες τούς βάλτους σαν τά βουβάλια κ' ύστερα κ' έγω...»

«Τί;», κουφακούς ό Χαδούλης.

«Νά! Δέν έχεις δουλιά, λέω. Τί θά γίνεις; Θά πεθάνεις, θά χαντακωθείς!.. Δέ φοβάσαι;»

«Όχι! Έχω τή νιότη μέσα μου, γελαδούλα παραδάλι... Κ' έπειτα είσαι και σύ...»

Τά ξεροχόρταρα παραπέρα σαλέθουν και χτυπιούνται τραγουδιστά με τó λήθα που σηκώνεται πάλι· ό άστραφτερός γάλος τού ποταμού που είτανε γαλήνης κι' άταραχτός σαν τó λάδι φκιάνει τώρα ζαρώματα κι' άφρους. Και μιά άγριοτριανταφυλλιά τινάζει τά στενά μαραμμένα ροδόφυλα στην πυρωμένη γής τού θέρου.

«Ούφι Μάναψες...», άκούγεται και ή θυμωμένη φωνή τής γυναίκας.

«Δέ θά κολυμπήσεις σήμερα;...»

«Προτήτερα ρίχτηκα μες τó νερό μιά βουτιά. Μά κι' άφτά καιίει σα νάσαι βρασμένο... Δέν είσαι έδώ...»

«Χάζεβα στην πέρα πάντα... Μιά μικρή τσιγκάνα τυλίγεται με χόρτα για να περπατήσει περπερούνα στον κάμπο... Άραδούσα κ' ένα χέλι να τó ψήσουμε, μά μπάμπαλο στα μάτια...»

«Άχ, δέ θά ξαναρθώ κ' έγω καμιά φορά...»; θλίβεται ή μυλωνού και χώνει τά γυμνά χοντρά της πόδια μες τόν άμμο που γυαλοκοπάει στον ήλιο. «Μοναχά έτσι είταν τó τυχερό μου... Μακριάθε πιά ξανοίγω τή γιορτή τού κάμπου και τόν άγναντέβω να κυματίζει χλωσόξανθος».

«Άφτό δέν είναι τυχερό, μόν είναι άπ' τή γνώ-

μη σου... Σαν ήθελες, δέν έφεβγες...»

«Τί να κάμω;... Με μικροπάντρεψαν... Δέν είταν ένας που να μ'ακούσει... Να μά νοικοκυρέψουν ήθελαν στα βουνά με κυνήγηση...»

«Μήν παραπονίεσαι τώρα... Σάχροντόσπιτο μπήκες... Έκεί κάτω κυλιούσαν στις σκόνες και δάγκωνες ξερούμα...»

«Άπ' τήν τή σου έγω... Μα ποτ'άω ή μοίρα μου...»

«Εί!... Όσα νογες, νάν τά βλογάς!...»

Πέρα που κλώθει τó ρέμα φαίνεται να μαβρίζει ή ψαρόβαρκα· γλυστράει κάτω άπ' τις πλαγιασμένες στον όχτο ίτιές και τραβάει να πλερώσει στο περιβόλι τού Τάσιου Μπογιάρα.

«Φέβγα, Βάγιο!... Κάποις είναι μέσα και να μη σε καταλάβουν...», ψάχνει με τά κουνήματα τού κεφαλιού ή Φώτω.

«Τό ταχινό θάρθω να φορτώσω... Νάσαι στη νερομάνα τού μύλου για να κουβεντιάσουμε... Ποιός ξέρει ποτε θε νάνταμωθούμε πάλι!...»

«Η ώρα ή καλή!...», άώνει μουδιασμένα εκείνη. Η γοργή ψαροπούλα έχει ξεμυτίσει καλά κι' ό άνθρωπος χουγιάζει από μέσα λαχανιασμένα· «Ούφι Δέν είναι κανάς στο περιβόλι;... Ό Τάσιος άθριο